

192 s.

15. Zadorozhnyuk A. B. Promyslove vyrobnytstvo v mistakh i mistechkah Podilskoyi guberniyi kintsya XVIII – pochatku XX st. / A. B. Zadorozhnyuk, O. P. Reyent. – K.: Instytut istoriyi Ukrainy NAN Ukrainy, 2008. – 270 s.

16. Moskaliuk M. M. Rozvytok vynokurnoyi promyslovosti v Ukrainy v drugiyi polovyni XIX – na pochatku XX st. / M. M. Moskaliuk / Naukovi zapysky Ternopil'skogo natsionalnogo pedagogichnogo universytetu imeni Volodymyra Gnatyuka. Seriya: Istoriya / Za zag. red. prof. I. S. Zulyaka. U dvoh chastynah. – Ternopil: Vyd-vo TNPU im. V. Gnatyuka, 2013. – Vyp.2. – Ch.1. – S.15–20.

17. Moskaliuk M. M. Rozvytok pererobnoyi promyslovosti u Nadnipyrianskoyi Ukrainy v drugiyi polovyni XIX – pochatku XX stolitya / M. M. Moskaliuk. – Ternopil: Vydavnytstvo “Rada”, 2009. – 336 s.

18. Moskaliuk M. M. Rozvytok kharchovoyi promyslovosti na Pravoberezhnii Ukrainy (druga polovyna XIX – pochatok XX st.): Avtoref. dys. ... kand. ist. nauk: 07.00.01 / M. Moskaliuk. – Cherkasy, 2005. – 12 s.

19. Nesterenko O. O. Rozvytok kapitalistichnoyi promyslovosti i formuvannya proletariatu na Ukrainy v kintsy XIX i na pochatku XX st. / O. Nesterenko. – K.: Derzhpolitvydav Ukrainy, 1952. – 180 s.

20. Nesterenko O. O. Rozvytok promyslovosti na Ukrainy / O. Nesterenko. – AN URSS. In-t ekonomiky. – K.: Vyd-vo AN URSS, 1959–1962. – T.1–2. – Ch.2: Fabrychno-zavodske vyrobnytstvo. – 1962. – 580 s.

21. Pavlyuk V. V. Magnetariya Volyni v umovakh rozvytku rynkovykh vidnosyn u drugiyi polovyni XIX st. / V. Pavlyuk // Ukrainytskyi istorychnyi zhurnal. – 2000. – №1 – S.102–108.

22. Polonska-Vasylenko N. V. Istoriya Ukrainy / N. Polonska-Vasylenko. – K.: Lybid, 1995. – T.1–2. – T.1: Do seredyiny XVII st. – 672 s.; T.2: Vid seredyiny XVII st. do 1923 roku. – 597 s.

23. Stepnyk Z. Rozvytok vynokurnoyi promyslovosti v Podilskoyi Guberniyi Rosyiskoyi Imperiyi u drugiyi polovyni XIX – na pochatku XX stolitya / Z. Stepnyk // Ukraina v konteksti Yevropeyskoyi istoriyi: Mat. Vseukr. nauk. konf. – Ternopil: TNPU im. V. Gnatyuka, 2014. – S. 111–117.

24. Tsetsyk Ya. P. Osoblyvosti sotsialno-ekonomishnogo rozvytku Volyni naprykintsy XIX – na pochatku XX st. Storinky istoriyi. – K.: Politehnika, 2011. – Vyp. 32. – S. 78–85.

Martynchuk S. V., *A Researcher of Department of World History, Lesya Ukrainka Eastern European National University (Ukraine, Lutsk), svetamari79@mail.ru*

The development of distilling and brewing industries in Volyn of the second half in the 19th century

On the basis of the reports materials of the governors and excise guards it was analyzed the development of distilling and brewing industries in Volyn province of the 2nd half of the 19th century. It was found that since the 1870's the number of plants of these industries had been decreased but the total amount of production had been increased. The state of distilling industry depended on the economic activities of the government. At the end of the nineteenth century the Russian legislation contributed to the development of large enterprises which exported their products abroad. Besides vodka and alcohol the production of beer was widespread in Volyn. Differently from distillation the brewing plants met the needs only of the local customers.

Keywords: Volyn province, the report of the governor, distilling, brewing, excise guard.

Мартыничук С. В., *соискатель кафедры всемирной истории, Восточноевропейский национальный университет им. Леси Украинки (Украина, Луцк), svetamari79@mail.ru*

Развитие винокуренной и пивоваренной промышленности на Волыни во второй половине XIX века

На основании анализа материалов отчетов губернаторов и акцизных надзирателей проанализировано развитие винокуренной и пивоваренной отраслей промышленности Волыни во 2 половине XIX в. Установлено, что в Волынской губернии, начиная с 70-х гг. XIX в., количество заводов уменьшается, но общий объем произведенной продукции увеличивается. Состояние развития винокуренной промышленности зависело от экономических мер правительства. В конце XIX в. российское законодательство способствовало развитию крупных предприятий, которые в основном экспортировали продукцию за рубеж. Кроме водки и спирта на Волыни производилось пиво, продукция которого, в отличие от винокуреня, удовлетворяла потребности местного населения.

Ключевые слова: Волынская губерния, водочная промышленность, отчет губернатора, акцизный надзиратель, винокуренение, пивоварение.

* * *

УДК 94(477)

Бегей І. І.

кандидат політичних наук, докторант, доцент кафедри суспільних дисциплін, Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ (Україна, Львів), oleg-muravskiy@ukr.net

ПЕРІОДИЧНА ПРЕСА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІВИЦІ В ГАЛИЧИНІ: ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ, ВПЛИВ НА НАСЕЛЕННЯ РЕГІОНУ

Проаналізовано особливості поширення у Галичині газет, листівок, відозв партій лівого політичного спектру (Комуністичної партії Східної Галичини, Комуністичної партії Західної України, Сель-Робу, Української соціал-демократичної партії, Української радикальної партії, Української соціалістично-радикальної партії, Української партії праці) у міжвоєнний період XX ст. Визначено їх тематичний зміст, вплив на населення регіону. Методологія статті базується на принципах об'єктивності, історизму, системності й комплексності. Автором застосовано принципи науковості та об'єктивності. Використано загальнонаукові та спеціальні історичні методи узагальнення і систематизації однотипних фактів. При викладі матеріалу застосовано проблемно-хронологічний підхід. Основна мета розвідки – охарактеризувати значення періодичної преси партій української лівиці у поширенні соціалістичної та комуністичної ідеології в Галичині у період Другої Речі Посполитої.

Ключові слова: політична партія, газета, листівка, українська лівиця.

Періодична преса, книги – один із основних засобів популяризації програмних положень політичними партіями. Українські ліви – комуністи, радикали, представники громадських організацій також надавали надзвичайно важливого значення друкованим виданням, в умовах польського владного режиму розгорнули активну видавничу діяльність, яка спрямовувалася на електорат Західної України.

Об'єктивне дослідження політичної історії Західної України першої половини XX ст. неможливе без розгляду тогочасної періодичної преси. Проте політологи надзвичайно рідко вдаються до її аналізу, здебільшого – побіжно при розгляді джерельної бази наукової роботи. Не виняток, періодичні видання української лівиці, які зважаючи на їх значні тиражі особливо у першій половині 1920–х рр., відігравали помітну роль у поширенні комуністичних та соціалістичних ідей серед населення регіону.

Періодичні видання української лівиці, які виходили наприкінці XIX – першій третині XX ст., доцільно поділити на дві групи: 1) соціалістичні часописи, брошури; 2) комуністична періодична преса, звернення, листівки. Особливість останньої – більшість видань були підпільними зважаючи на заборону комуністичних партій у Другій Речі Посполитій після рішення Ради послів держав Антанти від 14 березня 1923 р. про приєднання Галичини до Польщі.

Серед видань першої групи значного поширення у регіоні набули часописи соціалістів-радикалів, серед яких на провідній позиції – “Громадський голос”. Найкраще ідейно-тематично спрямованість часопису, його історичне значення ілюструють спогади провідного діяча УСРП – К. Коберського, які власне й побачили світ у “Громадському голосі”. “У 90–х роках Радикальна преса була тоді всестороння, всеукраїнська (її читали і на Вел. Україні і там вона теж робила своє велике діло), – згадував він. – Творчість Франкова вносила в неї ще й те, чого не могли дати ні вчений (Драгоманів), ні публіцист (Павлик). Вона приносила запах поезії, політ творчої фантазії, цвіт пісні, вогонь ентузіазму (запалу)” [1, с. 4].

Її поступовий занепад розпочався після смерті провідних діячів та ідеологів партії. “Після смерті Драгоманова, після ослаблення політичної активності в Франка, упадку сил Павлика, після зради з боку більшості інтелігентів – хто залишився при партії та її органі?, – риторично запитували радикали. – Окрім кількох інтелігентів – остала при ній вся без виїмки селянська партійна гвардія – ті Сандулаки, Михаси, Гарматії, Радулянки, Думки і многі, многі другі вихованці великих учителів. І не тільки остали, а й рукави закасали, щоб усе такі утримати при житті свою класову організацію, свій хлопський, мужицький орган...” [1, с. 4].

Саме у цей період розпочалося становлення “Громадського голосу”. “Сумний був вигляд “Громадського голосу” в тих роках, – констатували сучасники. – Одне, що його все ратувало, то дописи з сіл, пера самих селян і робітників. Тут билося життя, інколи з літературним виглядом, тут сама народна маса говорила про свої труди й боротьбу з окружаючи ми її зморами. Тут переливалися і гумор і сатира і гнів і запал до боротьби. Те, що давав центр–редакція, було бідне і ніяк не давало причини думати, щоби там “в горі”, у Львові знали щось більше, як у низах, думали ширше і на більшу віддачу” [1, с. 4].

Відповідаючи на запитання: “Які були тоді передовиці в “Громадському Голосі? У цей період”, К. Коберський із сумом констатував: “Мабуть не перебільшу, коли скажу, що більше половини передовиць було на тему: передплатники, присилайте передплату” [1, с. 4].

Проте, продовжував один із лідерів УСРП К. Коберський, “Громадський Голос” не впав. Врятував його той великий моральний капітал, що був надбаний великими духами і складений у серцях старої селянської і робітничої партійної гвардії. Ця гвардія навіть в часи найбільшої руїни в “Гром. Голосі” не перестала любити “свого органу... Велика світова війна, а потім велика революція, застали нас морально розсипаними, не об’єднаними біля одної соціально–революційної думки. Нові події впали на наші голови всім своїм тягарем. Вони розсипали нас, заганяючи одних в право, других в ліво і тільки з трудом можна було остаточно впорядкувати свої лави, біля ясної програми” [1, с. 4].

Відповідаючи на риторичне запитання: “Чи може “Громадський Голос” у кожній селянській хаті навчити всіх членів сім’ї, як доходити до своєї правди? Чи може остерегти перед небезпекою? Чи може вказати нові шляхи заробітку, оборони і змагання?”, представники радикальної партії усвідомлювали, що “цього він зробити не годен, бо одно число Громадського Голосу, яке виходить з під машини, припадає на 6.000 українських людей під Польщею! Чи є це можливе, щоби 6.000 людей прочитало одно число Громадського Голосу? Чи є можливо, щоби він притягнув українських несвідомих селян і зарубників до організованого руху за краще завтра, коли він зовсім до них не доходить?” [2, с. 2].

Крім соціалістичної, у краї активно поширювалася комуністична преса. Пік її поширення припав на першу половину 1920–х рр. Її симпатички відзначали, що “український соціалістичний [насправді комуністичний

– І. Б.] рух мусить мати й опанувати пресу, щоби вирвати її буржуазії, що зробила з неї засіб отуманювання й утиску працюючої кляси. Преса має бути підмогою поступу й визволення. Вона має великанське значіння для трудящих у їх змаганні за новий господарський і суспільний лад, зі старим світом визиску, поневолення й кривди, за новий устрій, за вільну людину й вільну громаду” [3, с. 2].

Історики, політологи виділяють декілька періодів у її поширенні в регіоні, що пов’язано із політичними чинниками. Перший – це поява перших комуністичних видань, розрахованих виключно на західноукраїнських робітників та селян. Вони, здебільшого, друкувалися за межами Галичини, здебільшого на території Радянської України. Зокрема на Наддніпрянщині виходили газети “Галицький комуніст”, “Комуніст Прикарпаття”, “Червоний стрілець”, “Перелом” (видавці – комуністичні організації, що діяли під керівництвом створеного при ЦК КП(б)У Галицького організаційного комітету (Галоргком) [4, с. 2]. 15 жовтня 1920 р. рішенням пленуму ЦК КПГ започатковано створення Закордонного бюро допомоги КПСГ (ЗБД КПСГ), на яке було покладено завдання видавництва комуністичної літератури.

Другий період у поширенні комуністичної преси припадає на 1921–1923 рр. (радянські вчені називали цей період “роками революційного піднесення”). У цей період ЗБД КПСГ організувало у Відні видавництво центрального органу КПСГ – газети “Наша правда”. На сторінках часопису друкувались окремі роботи Маркса, Леніна, матеріали Комінтерну, РКП(б), КП(б)У, КПСГ–КПЗУ, Комінтерну тощо. Під вплив комуністів також підпали окремі видання УСДП.

Деяко пізніше у Львові було налагоджено видання газети “Робітнича справа” (польською мовою). Видавці часопису відзначали: “Українська соціалістична преса невеличка. Вона змагається в боротьбі з могутим капіталізмом. Їй на підмогу йде новий товариш “Робітнича справа”. Він вірно стане при боці борців за соціалізм, за повалення капіталізму, за волю працюючої людини робітника й селянина, за вільне життя народів, за волю українського трудового народу, за братерську спілку українського робітника з українським селянином... “Робітнича справа” буде газетою призначеною для оборони праці й волі, господарських, політичних і культурних інтересів українського робітника [3, с. 2].

Характерна особливість цього періоду – масове поширення листівок та звернень. Традиційно, до 1 травня були підготовлені відозви, які розповсюджувались серед місцевого населення. У жовтневі дні у Львові були вивішені традиційні для радянської влади лозунги: “Геть буржуазію!”, “Геть мілітаризм!”, “Хай живе революція!”, “Хай живе російська революція!”, “Геть націоналізм!”, “Хай живе комуністична партія Польщі!” та ін.

Наступний (третій) етап у поширенні комуністичної преси наступив після заборони польською владою УСДП і переходу комуністів у підпілля. Уже наприкінці січня 1924 р. поліція провела обшуки в секретаріаті і редакціях газет “Вперед”, “Земля і воля”, журналу “Нова культура” у Львові, в редакціях “Селянської

долі” в Луцьку і “Нашого життя” в Холмі та опечатала їх. Діяльність УСДП була заборонена.

Проте краєм продовжувала активно поширюватися нелегальна преса цієї партії. Навіть у травні 1924 р. поліція дала вказівку про вилучення газет “Вперед” і “Земля і воля” [5, арк. 1]. Вже після заборони УСДП у лютому–травні 1924 р. виходили партійні одноднівки: “Наша мета”, “Наш шлях”, “Робітнича думка”, “Робітниче слово”, “Інший Май” та ін. [6, с. 2]. Крім основних видань КПЗУ (журналу “Наша правда” і газети “Земля і воля”) з листопада 1924 р. краєм поширено “Бюлетень Апропу ЦК КПЗУ” та “Видання Апропу ЦК КПЗУ” [7, с. 2].

На окрему увагу заслуговують тогочасні видання УПП – часописи “Рада” і “Праця”. У 1928 р. члени партії гіперболічно відзначали, що “народ покохав свою скромну хлопську газету [“Праця” – І. Б.], яка справді чесно і гідно та незахитно боронить українських національних і соціальних прав. Завдяки підпорі селянства, часопис наш поширився по цілому нашому краю. Збільшені припливи з пронумерати дозволяють нам впровадити деякі улпшення, які певно стрінуться з признанням наших Дорогих Читачів”. Що це за “улпшення”? Передусім видання планувало “пміщувати в часописі ілюстрації (образки) найновіших цікавих подій і винаходів, сільських мишин, способів господарювання та інших”, а також “щоби пособити нашому письменству воєнної доби та одночасно подати нашим читачам правдиві списи геройських подвигів українців на війні”, організувати “конкурс на описи правдивих випадків з воєнного часу” [8, с. 1].

Четвертий етап у поширенні комуністичної преси пов’язаний із утворенням Сель–Робу. Як згадував О. Маківка, “за дуже короткий час “Сельсоюз” організував повітові секретаріати і широко розгорнув масову роботу. Керівниками секретаріатів були комуністи. Вони добре налагодили розповсюдження як легальної, так і нелегальної преси і літератури” [9, с. 1]. Згодом власне через друковані органи Сельробу, КПЗУ розпочала активну видавничу діяльність.

Наприкінці 1920–х рр. краєм активно розповсюджувалися газети “Воля народа”, “Світло”, “Наше слово”, “Професійні вісті”, “Нове життя”, громадсько–політичний та літературно–художній журнал “Культура”, “Сель–роб”, “Наша земля”, “Сила”, “Поступ”, а також нелегальних – центрального теоретичного органу КПЗУ журналу “Наша правда”, газет “Комуністичний прапор”, “Прапор комунізму”, бюлетенів “Геть з нападом на Радянський Союз”, “Walka zolnierska”, “Głos zolnierza”, “Револуційний поборовець”, “Szturmowec”, “Молодий Спартак” та ін.

Які завдання ставили видавці цих часописів? Щоб відповісти на це запитання, звернемося до часопису “Наше слово”, де у статті “Наші завдання” зазначалося: “Наше слово” буде наклеювати всіх товаришів і прихильників до оборони класових інтересів робітників села й міста – за свої права на працю, на землю, за уряд селян і робітників, за знищення хижацького капіталу... “Наше слово” стоятиме в національному питанні на всеукраїнському ґрунті, тільки не в вузько–шовіністичному розумінні національного табору української реакції, але в тому значінні, що національне

визволення може наступити тільки шляхом соціального визволення трудових мас. Соціалізм визнає не тільки повну рівноправність всіх націй, а й рівноправність що до державного будівництва, себто право націй на самоозначення, на відокремлення; а поруч цього, і саме в інтересах успішної боротьби геть з усяким націоналізмом усіх націй, треба обстоювати єдність пролетарської боротьби та пролетарських організацій” [10, с. 1].

Соціально–політична програма часопису відповідала марксистсько–ленінській ідеології. “Наше Слово” боротися буде за соборну, незалежну й вільну Україну, але незалежну від капіталу й багнетів чужо–національної буржуазії й незалежну від влади українського дрібно–міщанства, – відзначено у газеті. – “Наше Слово” буде боротися за знесення приватної власності, за соціалізацію всіх верстатів праці (фабрик, заводів, копалень, торгівлі, банків і т.п.) за знесення нетрудового земельного посідання, шляхом вивласнення всіх державних, поміщицьких, церковних і монастирських земель, без викупу і відшкодування” [10, с. 1].

Національно–культурна платформа часопису також очевидна: “Наше Слово” – ставить собі головним завданням поширювання вільної освіти серед працюючих мас і вироблення в них ясного соціалістичного світогляду в усіх ділянках політичного, економічного й культурного життя... “Наше Слово” в темряві української ночі вказувало “незрячим братам гречкосіям” і робітникам міст усі здобутки всесвітньої культури й техніки, наближаючи тим самим день нашого соціального й національного визволення з кайданів рабства й неволі” [10, с. 1].

У 1932 р. Сель–Роб був заборонений польською владою, що започаткувало п’ятий етап у поширенні комуністичної преси в Галичині. Легальні комуністичні видання також були ліквідовані. Тоді ж радянське керівництво звинуватило КПЗУ у “зв’язках з буржуазним ОУН”. Надалі найпопулярнішим виданням серед прихильників української лівиці залишився “Громадський голос”, який стояв на національно–державницькій платформі, виступав із гострою критикою СРСР, усіх тоталітарних режимів та сповідував тактику “орієнтації на власні сили”.

Таким чином, упродовж міжвоєнного періоду ХХ ст. у Галичині політичні сили соціалістичного та комуністичного спрямування розгорнули активну видавничу діяльність, основне електоральне вістря якої спрямовувалося на українського селянина та робітника – соціальні верстви, які найбільше підтримували українську лівицю у краї. Пік видавничої діяльності лівих партій припав на першу половину 1920–х рр., що пояснюється значними масштабами розгортання лівого руху у Другій Речі Посполитій.

Серед п’яти періодів, які охарактеризовані у статті, на особливу увагу заслуговують 1921–1923 рр. Саме у цей період краєм поширювалася максимальна кількість видань української лівиці, які друкувалися як в Галичині так і за кордоном. Більшість із них відкрито закликали до повалення буржуазного ладу Другої Речі Посполитої, через що були заборонені владою. Національно–державницькі прагнення українців Галичини продовжував відстоювати “Громадський

голос”, редактор якого (М. Стахів) виступав активним поборником комуністичних ідей.

Список використаних джерел

1. Кoberський К. “Громадський голос” в роках 1907–1913 // К. Кoberський // Громадський голос. – 1925. – Ч. 1–2. – С. 4.
2. За свою справу! // Громадський голос. – 1931. – Ч. 11. – С. 2.
3. Робітнича справа // Робітнича справа. – 1928. – 5 листопада. – Ч. 1. – С. 2.
4. Галицький комуніст. – 1920. – 11 березня. – С. 2.
5. ЦДІАЛ України. – Ф. 205. – Оп. 1. – Спр. 1261.
6. Наша мета. – 1924. – 8 червня. – С. 2.
7. Від саботажу до національної революції // Наша правда. – 1924. – № 2–3. – С. 2.
8. До П. Т. читачів і прихильників “Праці” // Праця. – 1928. – 2 вересня. – С. 1.
9. Програмові тези і організаційний статут. – [Б. р.]: Вид. Холмського повіт. комітету УСО “Сельсоюз”. – Ч. I. – С. 1.
10. Наші завдання // Наше слово. – 1927. – 29 травня. – С. 1.

References

1. Kobers'kyj K. “Gromads'kyj golos” v rokah 1907–1913 // K. Kobers'kyj // Gromads'kyj golos. – 1925. – Ch. 1–2. – S. 4.
2. Za svoju spravu! // Gromads'kyj golos. – 1931. – Ch. 11. – S. 2.
3. Robitnycha sprava // Robitnycha sprava. – 1928. – 5 lystopada. – Ch. 1. – S. 2.
4. Galyc'kyj komunist. – 1920. – 11 bereznja. – S. 2.
5. CDIAL Ukraїny. – F. 205. – Op. 1. – Spr. 1261.
6. Nasha meta. – 1924. – 8 chervnja. – S. 2.
7. Vid sabotazhu do nacional'noi' revoljucii' // Nasha pravda. – 1924. – № 2–3. – S. 2.
8. Do P. T. chytachiv i pryhyl'nykiv “Praci” // Pracija. – 1928. – 2 veresnja. – S. 1.
9. Programovi tezy i organizacijnyj statut. – [B. r.]: Vyd. Holms'kogo povit. komitetu USO “Sel'sojuz”. – Ch. I. – S. 1.
10. Nashi zavdannja // Nashe slovo. – 1927. – 29 travnja. – S. 1.

Begej I. I., Political Science, doctoral student, an assistant professor of social sciences, Lviv Institute of Banking of the University of banking NBU (Ukraine, Lviv), oleg-muravskiy@ukr.net

The periodic press of Ukrainian left parties in Galychina: features of distribution, influence on the population of region

Analysed to the feature of distribution in Galychina of newspapers, postals, appeals of parties of the left political spectrum (Communist party of East Galychina, Communist party of Western Ukraine, Flow-overalls, Ukrainian social democratic party, Ukrainian radical party, Ukrainian socialistic–radical party, Ukrainian party of labour) in an intermilitary period of XX of century. Certainly them thematic maintenance, influence on the population of region. Methodology of the article is based on principles of objectivity, historical method, system and complexity. An author is apply principles of scientific character and objectivity. The scientific and special historical methods of generalization and systematization of the same type facts are used. At exposition of material problem–chronologic approach is applied. Primary purpose of secret service – to describe the value of the periodic press of parties of Ukrainian left parties in distribution of socialistic and communist ideology in Galychina in Poland.

Keywords: political party, newspaper, postal Ukrainian left.

Бегей И. И., кандидат политических наук, докторант, доцент кафедры общественных дисциплин, Львовский институт банковского дела Университета банковского дела НБУ (Украина, Львов), oleg-muravskiy@ukr.net

Периодическая пресса украинской левицы в Галичине: особенности распространения, влияние на население региона

Проанализировано особенности распространения в Галичине газет, открыток, партий левого политического спектра (Коммунистической партии Восточной Галичины, Коммунистической партии Западной Украины, Сель-Робу, Украинской социал–демократической партии, Украинской радикальной партии, Украинской социалистически–радикальной партии, Украинской партии труда) в междувоенный период XX ст. Определено их тематическое содержание, влияние на население региона. Методология статьи базируется на принципах объективности, историзма, системности и комплексности. Автором применены принципы научности и объективности. Используются общенаучные и специальные исторические методы обобщения и систематизации однотипных фактов. При изложении материала применен проблемно–хронологический подход. Основная цель разведки – охарактеризовать значение периодической прессы партий украинской левицы в распространении социалистической и коммунистической идеологии в Галичине.

Ключевые слова: политическая партия, газета, открытка, украинская левица.

* * *

УДК 398.33

Біляковський П. В.
молодший науковий співробітник,
Інститут народознавства НАН України
(Україна, Львів), petyab2@gmail.com

САМОБУТНІСТЬ НАРОДНИХ МЕТОДІВ МЕТЕОПРОГНОЗУВАННЯ. СПЕЦИФІКА ЛОКАЛЬНИХ ПРИКМЕТ УКРАЇНЦІВ КАРПАТ

Досліджуються джерела поширення народних методів передбачення погоди. Проаналізовано теорію запозичення метеорологічних знань селянами з господарських порадишків та інших видань XVIII–XIX ст. Зіставлені дані цих видань з традиційними методами передбачення. Визначено та досліджено основні види локальних метеорологічних прикмет українців Карпат. Доведено можливість їх виникнення на невеликих територіях.

Ключові слова: погода, передбачення, прикмета.

В останні десятиліття пошквалилось зацікавлення народною культурою українців. В коло наукових зацікавлень етнологів потрапили і народні способи завбачення погоди. Так, метеорологічні прикмети є об'єктом дослідження сучасних етнологів Оксани Федорів [27], Олександра Васяновича [14], Світлани Боян [13], Ганни Скрипник [24], які розглядають їх побутування у поліщуків, бойків та українців загалом. Проте, попри значну кількість публікацій присвячених народному метеопрогнозуванню, такі моменти як, теорії поширення метеорологічних знань та їх відповідність з фактичним матеріалом виявленим в українців були упущені науковцями.

В пропонованій статті ми б хотіли дослідити самобутній характер народних методів передбачення погоди та на прикладі матеріалів що походять з теренів Бойківщини, Гуцульщини та Лемківщини продемонструвати можливість їх виникнення навіть на невеликих територіях.

Джерельною базою дослідження слугують аналітичні, науково–популярні та періодичні видання XIX–XXI ст. а також дані польових етнографічних експедицій проведених особисто автором впродовж 2005–2013 рр. *

Народні прикмети є особливим жанром народної творчості. Будучи пов'язаними з уявленнями людини про навколишній світ, вони несуть у собі пізнавальний потенціал, мають велику етнографічну, мовознавчу та художню цінність [26]. Окрім власне прогностичного матеріалу, прикмета несе інформацію про флору та фауну території, де вона виникла, вказує на основні види господарських занять, ландшафтні особливості тощо; виражає специфіку діалекту та, подекуди, відображає залишки світоглядних вірувань й уявлень.

Згідно з тлумачним словником української мови, прикметою вважають те, “що є передвістям чого–

* Під час проведення дослідження було обстежено окремі населені пункти у Верховинському, Косівському, Богородчанському р–нах Івано–Франківської обл.; Великоберезнянському, Перечинському, Міжгірському, Воловецькому та Рахівському р–нах Закарпатської обл., Самбірському та Дрогобицькому р–нах Львівської області; Путильському та Вишницькому р–нах Чернівецької обл.